

Artur Żurakowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: artur@merkury.opole.pl

REALIZACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY PRUDNIK W LATACH 2010-2015

THE REALISATION OF THE DEVELOPMENT STRATEGY OF THE PRUDNIK COUNTY IN 2010-2015

DOI: 10.15611/pn.2017.467.21

JEL Classification: R11

Streszczenie: W artykule przedstawiono rozważania na temat stopnia realizacji rozwoju lokalnego gminy Prudnik na lata 2010-2020 ze szczególnym uwzględnieniem zadań nakreślonych w strategii rozwoju gminy. W analizie wykorzystano także dane GUS-u odnoszące się do gminy Prudnik, badania i ankiety przeprowadzone w lokalnym biurze pracy, urzędzie gminy oraz w grupie lokalnych przedsiębiorców i pracodawców. W artykule zawarto też ocenę zmian w rozwoju lokalnym Prudnika na podstawie literatury z uwzględnieniem tendencji globalnych. W podsumowaniu artykułu przeprowadzono krytyczną ocenę stopnia realizacji polityki rozwojowej gminy Prudnik i zaproponowano kierunki zmian w tym zakresie.

Słowa kluczowe: rozwój lokalny, gmina Prudnik, zmiany regionalne, lokalizm.

Summary: The dissertation presents the extent of a local development realization in the Prudnik county for the years 2010-2020, with a particular consideration of aims included in the county development strategy. Central Statistical Office data about Prudnik county, research and surveys conducted in a local job center, the Municipal Council as well as among local businessmen and employers have been used in the analysis. The article also assesses changes in local development based on literature and global tendencies. Critical assessment of the realization of the level of the Prudnik county development policy has been conducted as well as change directions in this field have been suggested in the conclusion.

Keywords: local development, Prudnik county, regional changes, localism.

1. Wstęp

Od momentu transformacji ustrojowej w Polsce następuje rozwój polityki regionalnej. Powstają liczne dokumenty wskazujące kierunki rozwoju lokalnego, na szczeblu wojewódzkim oraz powiatowym. Już w połowie lat 90. XX wieku powstawały

pierwsze strategie określające priorytety rozwojowe lokalnych obszarów. Były one budowane metodą partnerską z udziałem liderów lokalnych lub też korzystano z opracowań planistycznych wykonywanych przez ekspertów. Walorem budowania strategii opartych na udziale liderów lokalnych było spojrzenie miejscowe „tu i teraz”, często jednak było ono pozbawione właściwej obiektywnej oceny, nie uwzględniano bowiem czynników egzogenicznych. To ostatnie jest szczególnie istotne, ponieważ XXI wiek charakteryzują tendencje globalizacyjne zachodzące w różnych obszarach aktywności człowieka, a także duża dynamika zmian społeczno-gospodarczych w świecie.

Procesy rozwoju lokalnego są rozpatrywane obecnie na wielu poziomach, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki oraz postępu kulturalnego i społecznego. W tej sytuacji szczególnie istotna jest odpowiedź na pytanie, jak rozwijać, stymulować i zachęcać do rozwoju kapitału gospodarczego i społecznego, a zwłaszcza, jak budować oddolne endogeniczne relacje, mające wpływ na rozwój lokalny. Konieczne jest aktywowanie kapitału endogenicznego, który często stoi w sprzeczności ze skostniałymi działaniami liderów lokalnej władzy. Zjawisko to dostrzegł już dawno I. Kraszewski, formując znaną sentencję, iż: „Ludzie boją się zmian, nawet na lepsze” [www.cytaty.info/autor/jozefignacykraszewski.htm]. Obecnie obowiązującym kanonem rozwoju lokalnego jest koncepcja zrównoważonego rozwoju, która zakłada przyjazne relacje między człowiekiem, kapitałem i przyrodą. Koncepcja ta, tak jak każdy kompromis, nie satysfakcjonuje w pełni nikogo, ale prowadzi do zmian, które są bardzo pożądane.

Celem artykułu jest diagnoza i ocena stopnia realizacji zadań założonych w strategii rozwoju gminy Prudnik, jako podstawowego dokumentu planistycznego rozwoju lokalnego. Diagnoza ta oparta jest na wieloaspektowej analizie dokumentów planistycznych, dokumentów statystycznych oraz przeglądzie teorii rozwoju lokalnego. Wykorzystano także sondaże i ankiety przeprowadzone w lokalnym biurze pracy oraz w zakładach produkcyjnych.

2. Uwarunkowania rozwoju lokalnego

Dla rozwoju lokalnego ważnym elementem jest aktywność lokalnej społeczności, co stwierdzają w swoich opracowaniach liczni autorzy opisujący teorie rozwoju lokalnego. Aktywności lokalnej społeczności sprzyja nie tylko świadomość tworzenia wspólnego dobra, ale przede wszystkim poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju i regionu.

Zdaniem J. Kłoczowskiego „W myśl tej zasady społeczeństwo jest wielostopniową organizacją, tzn. pomiędzy jednostką a państwem występują społeczności pośrednie, których reprezentantem jest samorząd terytorialny określany jako demokracja lokalna” [Kłoczowski 1995, s. 9]. A według R. Szula „Tworzeniu społeczności lokalnych sprzyja istnienie tożsamości terytorialnej, czyli emocjonalna więź ludzi z terytorium, jego krajobrazem oraz wytworami kultury materialnej i niema-

terialnej” [Szul 1991]. W konsekwencji mamy do czynienia z procesem, polegającym na „aktywności społeczności lokalnych, na uaktywnianiu lokalnych postaw prorozwojowych, na tworzeniu instytucji społecznych w rozwój ten zaangażowanych” [Parysek 2001, s. 49]. Tak pojmowany rozwój lokalny wymaga dokonania analizy czynników endogenicznych i egzogenicznych w celu ustalenia kluczowych elementów wpływających na perspektywę i rozwój danej struktury organizacyjnej w określonym przedziale czasu.

Praktycznym problemem w samym rozwoju lokalnym jest jego wdrożenie i realizacja. W literaturze przedmiotu występują opracowania na ten temat, zarówno o charakterze naukowym, jak i bardziej praktycznym. Zagadnienie to porusza S. Korenik w swojej pracy [Korenik 2010]. Aktorzy lokalni, czyli lokalni politycy, liderzy biznesu, radni oraz wszelkie inne pozainstytucjonalne strony, stając przed wyborem sposobów i kierunków przyszłych działań, stwierdzają, że w konfrontacji z realiami życia codziennego nie jest to możliwe. W opracowaniu J. Paryska przedstawiony został model, który wskazuje, że przedsięwzięcia wchodzące w skład rozwoju lokalnego powinny obejmować:

- budowę różnych instytucji rozwoju lokalnego,
- rozwój alternatywnej produkcji i usług,
- ustawiczne kształcenie i dostosowywanie kwalifikacji do aktualnych wyzwań,
- tworzenie i poszukiwanie rynków zbytu dla produkowanych wyrobów,
- absorpcję innowacji,
- stosowanie najnowszych technologii w istniejących zakładach,
- materialne, organizacyjne, techniczne i ekonomiczne wspieranie inicjatyw na rzecz wykorzystania endogenicznych zasobów [Chądzyński, Nowakowska, Przygodzki 2007, s. 78-79].

Odnosząc te wskazania do realiów gminy Prudnik, należy podkreślić, że główny ciężar spoczywa na władzach lokalnych, które powinny mieć rozeznanie w potencjale endo- i egzogenicznym. Takie czynniki, jak: zasoby naturalne, przygraniczne położenie są determinantami kreującymi dokonywane wybory i kierunki rozwoju danego obszaru. Umiejętność zarządzania, możliwości kadrowe jednostki administracyjnej, wiedza, kwalifikacje, doświadczenie oraz decyzyjność to atrybuty sprzyjające sprawnemu kierowaniu jednostkami lokalnymi. Decyzje podejmowane przez lokalne władze powinny uwzględniać aktywowanie endogenicznego potencjału społecznego, przede wszystkim w celu nakierowania go na tworzenie lokalnego klimatu przedsiębiorczości [Gaczek, Komorowski 2005, s. 51]. Należy podkreślić, że nawet najbardziej skrajny lokalny układ gospodarczy, peryferyjny w stosunku do głównych centrów świata, jest zależny od zmian tam występujących. Tego typu zależność określana jest mianem efektu motyla. Hipoteza ta mówi o telekoneksjach pomiędzy zjawiskami pozornie niezwiązanymi ze sobą [Korenik 2013]. Uważa się, że małe lokalne zjawiska ekonomiczne czy też społeczne często stają się źródłem dużych procesów gospodarczych w znacznej odległości od pierwotnej lokalizacji. Takie zjawisko w coraz większym stopniu wpływa na globalne trendy

w subregionie. Ze względu na to konieczne wydaje się włączenie do planowania rozwoju lokalnego zespołów eksperckich, które wskażą źródła finansowania celów rozwojowych określonych przez liderów lokalnych, z uwzględnieniem wpływu ewentualnych zagrożeń. Ekspersi są także konieczni do określenia trendów globalnych, determinujących sytuację geopolityczną makro- i mikroregionalną. Lokalny biznes, jako jeden z podmiotów rozwoju regionalnego, dzięki możliwościom szybkiego reagowania na sygnały rynkowe, realizuje swój rozwój przez swoiste „podpinanie się” do trendów centralnych i ogólnoświatowych. Nie bez znaczenia dla biznesu lokalnego jest wskazanie przez ekspertów możliwości zewnętrznego finansowania ich działalności mającej wpływ na rozwój lokalny.

Odnosząc się do wcześniejszych rozważań, należy stwierdzić, że dodatkowym elementem kumulującym w drastyczny sposób niepewność (a z drugiej strony weryfikującym dotychczasowy model rozwoju, zarówno w skali makro poszczególnych państw, ich ugrupowań czy też jednostek przestrzennych o charakterze lokalnym) stał się kryzys na przełomie I i II dekady XXI wieku. Immanentną cechą kryzysu jest wyhamowanie wzrostu gospodarczego. Z drugiej strony negatywne skutki kryzysu często stają się inspiracją do poszukiwania nowych rozwiązań, inicjowania nowego ładu w przestrzeni społeczno-ekonomicznej i spowodowania jej nowego uporządkowania [Kudełko 2014].

Z prowadzonych analiz wynika, że zdarzenia występujące w międzynarodowej gospodarce rynkowej wpływają na polityki lokalne. Diagnoza przyczyn kryzysu z roku 2008 potwierdza, że kryzys na rynkach finansowych wpłynął na poziom rozwoju gospodarczego w wymiarze makro- i mikroekonomicznym.

3. Realizacja zadań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Prudnik w latach 2010-2015

Prudnik to gmina miejsko-wiejska, gdzie w roku 2014 zamieszkiwało 27 835 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła 224 osób na km². W Prudniku działa 2377 podmiotów gospodarczych, z tego: w rolnictwie 43, w przemyśle 171, w budownictwie 229. Zmiany, jakie zaszły w strukturze gospodarczej ostatnich 15 lat, zobrazowano w tab. 1. W pozycjach 1-4 przedstawiono duże przedsiębiorstwa, które zniknęły z rynku na skutek przemian gospodarczych, a w pozycjach 1-18 przedsiębiorców z Prudnika o najwyższym obecnie poziomie zatrudnienia.

W gminie, na przełomie XX i XXI wieku (okres 20 lat), w efekcie likwidacji oraz upadłości przedsiębiorstw, zniknęło z prudnickiego rynku pracy ponad 11 tys. miejsc pracy.

Realizacja zmian odbywa się dwutorowo, jednak najważniejszym elementem są zmiany wywołane przez impulsy przedsiębiorców. W ostatnich latach można było zauważyć czynniki zarówno prorozwojowe, jak i hamujące rozwój. Upadek Frotexu, największego zakładu włókienniczego w Polsce, mającego swoją siedzibę w Prudniku, to przykład zmieniających się trendów globalnych, które prowadzą

Tabela 1. Zestawienie największych pracodawców Prudnika

Lp.	Nazwa pracodawcy	Liczba zatrudnionych (dane ankietowe z PUP Prudnik)
1L	ZPB Frotex – 1945/1993	4000/1500/Upadłość
2L	Primus Prudnickie Zakłady Obuwia	1200/Upadłość
3L	Wojska Obrony Pogranicza/Obrona Terytorialna	5000/Likwidacja
4L	PKS Prudnik	450/Likwidacja
1	ARTECH Polska	324
2	Fabryka Mebli STEINHOFF Prudnik	563
3	Prudnickie Centrum Medyczne	223
4	OSM Prudnik	138
5	KP Prudnickiej Straży Pożarnej	54
6	Komenda Powiatowa Policji Prudnik	45
7	Stadnina koni Prudnik	101
8	Urząd Miejski Prudnik, Starostwo powiatowe	103/155
9	Spółdzielnia Inwalidów PIONIER	109
10	Nadleśnictwo Prudnik	72
11	ZWiK Prudnik	74
12	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1	60
13	Zespół Szkół im J. Korczaka	46
14	PPHU Merkury Prudnik	82
15	MEDICUS Sp. z o.o.	51
16	Zakład Budynków Komunalnych Prudnik	54
17	Publiczna szkoła podstawowa nr 3	62
18	ZEC Prudnik	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych z PUP Prudnik.

do ogromnej zmiany lokalnej sytuacji gospodarczej. W tym przypadku wykorzystanie terenów po upadłym zakładzie i ulokowanie tam amerykańskiej firmy Heniges czy niemieckiej Coroplast wygenerowały nowe impulsy rozwojowe, które wpłynęły na zmianę planów długookresowych. Teren po upadłej fabryce włókienniczej stał się ponownie potencjałem endogenicznym Prudnika. Te kilkanaście tysięcy metrów kwadratowych hal byłego Frotexu, włączonych do Wałbrzyskiej Strefy Ekonomicznej, stało się nową jakością i propozycją dla biznesu lokalnego i krajowego.

Z kolei negatywną tendencją obserwowaną w gminie Prudnik jest segregacja przestrzeni lokalnej przez tworzenie wyizolowanych enklaw czy też osiedli oraz pauperyzację innych obszarów. W analizowanym rejonie są to tereny po obu stronach granicy kraju sąsiadujących z gminą Prudnik. Po stronie czeskiej obszarami tymi są: Albrechtice, Janov, Pertovice, a po stronie polskiej takie jak Skowronków, które zostały spauperyzowane i, jako popegeerowskie tereny, pozostały do dziś w niewielkim stopniu zmienione. Tereny te wyludniają się w szybkim tempie, oczekując na lokalne impulsy prorozwojowe. Można postawić tezę, że dla rozwoju tych obszarów konieczne jest korzystanie ze specyfiki koniunktury kryzysowej, która

srowadza się do stwierdzenia, że „tak tanio nigdy nie będzie”. Potwierdza to obserwacja terenów przygranicznych polsko-czeskich, gdzie zainwestowano znaczne środki z funduszy spójności, które wykreowały całe tereny narciarskie czy też obszary szczególnej dbałości o czynniki zdrowotne.

Obecnie najważniejszym dokumentem planistycznym dla rozwoju gminy Prudnik jest strategia rozwoju obejmująca lata 2010-2020, którą opracowano w marcu 2010 roku. Celem podjęcia prac nad tym dokumentem było wyznaczenie wiodących kierunków rozwoju w najbliższych latach oraz chęć przygotowania takich kierunków działań, dzięki którym będzie możliwe racjonalne organizowanie przyszłych procesów rozwojowych, tak aby jak najefektywniej zaspokajać potrzeby mieszkańców.

W strategii ważnym elementem przyjętym w trakcie prac było uspołecznienie procesu jej budowy. Takie podejście w sposób widoczny spowodowało:

- wyraźny wzrost identyfikacji z przyjętymi celami dużych grup społeczności lokalnej,
- zwiększenie poczucia tożsamości z lokalnym środowiskiem oraz z całym regionem,
- dostrzeżenie możliwości realizowania zadań z wykorzystaniem własnych zasobów,
- aktywne uczestniczenie członków społeczności lokalnej w programach rozwoju,
- dostrzeżenie w programach rozwoju lokalnego korzyści indywidualnych i grupowych.

Strategia Rozwoju Gminy Prudnik na lata 2010-2020 zakłada cztery główne kierunki rozwoju [Załącznik nr 1 do uchwały...]:

- Cel 1. Zapewnienie stabilności i perspektyw rozwoju społeczności gminy Prudnik,
- Cel 2. Zapewnienie efektywnego rozwoju gospodarczego gminy Prudnik,
- Cel 3. Zapewnienie rozwoju gminy Prudnik zrównoważonego ekologicznie,
- Cel 4. Zapewnienie ład przestrzennego w gminie Prudnik.

W strategii założono, iż gmina Prudnik po 2020 r., wykorzystując potencjał związany z położeniem geograficznym i atrakcyjnością dla lokowania w niej inicjatyw biznesowych oraz osadnictwa, stanie się miejscem, gdzie będzie warto mieszkać, pracować i inwestować, a także wypoczywać. Władze samorządowe za wiodące uznały stworzenie gminy przyjaznej mieszkańcom i atrakcyjnej dla działalności gospodarczej.

W trakcie prac nad strategią bardzo ważne okazały się szkolenia oraz spotkania dla przedsiębiorców, które przerodziły się w posiedzenia lokalnych liderów, obrazujące poziom znajomości założeń lokalnych dokumentów strategicznych, stając się jednocześnie okazją do dyskusji nad oceną elementów strategii.

Szczegółowy opis poszczególnych zadań zapisanych w strategii oraz ocena ich realizacji zostały przedstawione w tab. 2, z kolei w tab. 3 przedstawiono ocenę wykonania planów zawartych w strategii.

Tabela 2. Zadania planowania społecznego i obszary ich realizacji

Zadanie zawarte w strategii	Realizacja
Ochrony środowiska	praca na rzecz poprawy świadomości społecznej realizowana na wszystkich szczeblach edukacji szkolnej i pozaszkolnej, aktywność lokalnych stowarzyszeń, organizacje działające w oparciu o normy unijne
Ochrony zdrowia	lokalne podmioty NZOZ, infrastruktura powiatowej służby zdrowia, prywatne praktyki lekarskie
Promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych	organizacje pozarządowe, stowarzyszenia: SAPRA, „Dinozaury” „slow city”, powiatowe biura pracy, lokalne biura pracy, rozwój ośrodków szkolenia zawodowego
Rozwoju kultury, kultury fizycznej, sportu i turystyki	doskonalenie i rozwój posiadanej bazy lokalowej przez władze powiatowe, budowa boisk „ORLIK” finansowanych przez UE, budowa pływalni krytych, stadiony, tory łucznicze, lokalne kluby i sekcje sportowe – wspomagane przez urzędy gminy
Rozwoju miast i obszarów metropolitarnych	zarządy województw, rady miejskie, cała społeczność lokalna
Rozwoju obszarów wiejskich	posiadany potencjał gruntowy, dobra kondycja ekonomiczna i usprzętowanie rolnicy, edukacja rolnicza prowadzona przez ośrodki doradztwa
Rozwoju nauki i zwiększenia innowacyjności gospodarki	inwestycje w lokalne inkubatory przedsiębiorczości, szkolnictwo i monitorowanie poziomu jego rozwoju przez agendy gminne
Rozwoju zachowań prospołecznych wspólnot lokalnych oraz budowy i umacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego	lokalne stowarzyszenia i organizacje pozarządowe
Rozwoju zasobów ludzkich, w tym podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa	edukacja na wszystkich szczeblach, analiza posiadanej bazy ludzkiej oraz powstawanie nowoczesnych ośrodków edukacji, dokształcanie w ramach programów unijnych
Stymulowania powstawania nowych miejsc pracy	kondycja i posiadane zasoby lokalnych MŚP
Wspierania i unowocześniania instytucji państwa	administracja rządowa
Wspierania rozwoju przedsiębiorczości	OCRG, cechy rzemiosła, inne
Wspierania wzrostu gospodarczego	lokalne władze
Zwiększania konkurencyjności gospodarki	OCRG, RPO, nacisk na B+R

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Strategia Rozwoju Gminy Prudnik... 2016].

Zaplanowane w strategii zadania dla gminy zostały ocenione z perspektywy 5 lat jej funkcjonowania, co zaprezentowano w tab. 3.

Tabela 3. Ocena wykonania planów strategicznych za okres 2010-2015

Zaplanowane w strategii do 2020 roku	Wykonanie w latach 2010-2015
Rozwój bazy hotelowej	w gminie Prudnik powstał 1 hotel
Powstanie gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych	w gminie Prudnik istnieje 29 obiektów agroturystycznych, w tym ponad 15 nowo powstałych
Nowoczesny i dobrze prosperujący przemysł	miasto poprzemysłowe – w okresie planowania nie powstał żaden zakład przemysłowy
Uporządkowana gospodarka odpadami na terenie gminy Prudnik, w tym w pełni funkcjonujący w gminie program segregacji odpadów i recyklingu	system taki wprowadzono, bez własnego recyklingu
Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (drogi, kanalizacja, sieć elektroenergetyczna), przygotowane tereny pod inwestycje	brakuje terenów pod inwestycje, słaba jest kondycja dróg lokalnych; miasto nie posiada terenów planowanych i przygotowanych pod inwestycje
Sprawnie działająca administracja publiczna, przyjazna mieszkańcom, wspierająca rozwój gospodarczy przez system ulg i zwolnień podatkowych	nie opracowano systemu ulg i zwolnień, które zostałyby zauważone przez rynek i skutecznie wykorzystane, spadek liczby podmiotów gospodarczych w gminie
Wypromowanie gminy i przyciągnięcie inwestorów z zewnątrz	powstały dwa zakłady na bazie zewnętrznych kontrahentów w WSSE
Aktywna społeczność lokalna	największą aktywność w grupie wiekowej 50+, liczne kluby seniorów, „slow city”
Dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa i sportowo-rekreacyjna, wysoki poziom nauczania i wzrost sprawności fizycznej młodzieży szkolnej	likwidowane szkolnictwo średnie ograniczenie liczby klas szkolnictwa podstawowego, brak infrastruktury do rozwoju sportu
Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańcom	poziom bezpieczeństwa jest wysoki
Budownictwo mieszkaniowe (TBS), ułatwianie zdobycia mieszkania, opracowanie zachęt do zamieszkania na terenie gminy Prudnik	TBS ograniczył się do roli administratora nieruchomości gminnych, w latach 2010-2015 TBS oddał mieszkania dla 4 rodzin
Powstanie nowych produktów turystycznych	nie wypromowano produktu turystycznego
Utworzenie jednostki zajmującej się wspieraniem przedsiębiorczości i promocji gminy	nie utworzono takiej jednostki, od lat działa w UM wydział promocji
Budowa ścieżek rowerowych	infrastruktura jest na zadowalającym poziomie
Zagospodarowanie terenu w sąsiedztwie Klasztoru oo. Franciszkanów – Sanktuarium św. Józefa z modernizacją drogi dojazdowej oraz wykorzystaniem funkcji rekreacyjnej przyległego terenu	inwestycja w trakcie procesu planowania, możliwość większego rozpropagowania miejsca więzienia Prymasa Wyszyńskiego; idealne miejsce do rodzinnych imprez plenerowych
Rewitalizacja i rozwój istniejącej infrastruktury	trwa rewitalizacja części starych kamienic miasta
Zagospodarowanie terenów pod zbiorniki wodne do celów rekreacyjnych	nie zagospodarowano żadnych terenów
Opracowanie systemu informacji przestrzennej do celów gospodarki przestrzennej i nieruchomościami oraz zarządzania infrastrukturą miejską gminy	nie zorganizowano
Promocja lokalnych specjalów spożywczych i innych potraw charakterystycznych dla regionu prudnickiego	nie wypromowano lokalnych produktów spożywczych
Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony środowiska i turystyki	Park Krajobrazowy Góry Opawskie oraz Partnerstwo Nyskie – są tu realizowane aktywności
Poszukiwanie nowych źródeł energii odnawialnej i alternatywnej	na terenie gminy nie powstały planowane farmy wiatrowe czy farmy fotowoltaiczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Strategia Rozwoju Gminy Prudnik... 2016].

Wskazana w tab. 3 ocena wykonania zadań przedstawionych w strategii zawiera informacje pozyskane na podstawie prowadzonej ankiety wśród mieszkańców Prudnika i przedsiębiorców. Z analizy danych w tabeli wynika, że oczekiwania podmiotów gospodarczych idą w kierunku rozwoju lokalnego handlu i przemysłu. Negatywnie zaś ocenia się działanie stref ekonomicznych (WSSE) oraz plan przekształcenia gminy Prudnik w gminę turystyczną. Tymczasem zaprezentowane i opisane w strategii atuty gminy w naturalny sposób zachęcają do inwestycji w turystykę oraz rozwijania usług jej towarzyszących. W RPO województwa opolskiego zapisano Prudnik jako gminę turystyczną. Pokazano, że Prudnik leży na trasie drogowej wiodącej z Polski do Wiednia AT (304 km), Pragi CZ (350 km), Budapesztu 500 km, Bratysławy SK (311 km), Berlina DE (430 km), Warszawy (358 km). Z Prudnika bliżej jest do trzech stolic europejskich niż do stolicy Polski. Zwrócenie uwagi na lokalizację Prudnika w ujęciu europejskim, gdzie dwa porty lotnicze znajdują się 1,5 h drogi od centrum, daje podstawy do rozważań rozwoju gminy w kierunku turystyki oraz rozwoju usług turystycznych jedynie pod warunkiem komunikacyjnego skorelowania terenów gminy z autostradą A4.

Brak połączenia terenów gminy z autostradą A4 wynika z opóźnienia przez nadrzędną strategię wojewódzką budowy drogi łączącej południową granicę państwa z autostradą A4 (na lata 2020-2024 z planowanego wcześniej terminu do 2016 roku). Droga ta bezpośrednio ma połączyć tereny czeskie z autostradą A4 jako element ogólnoeuropejskiej sieci dróg TEN-T. Niedowład rozwiązań komunikacyjnych ma nie tylko negatywny wpływ na turystykę, ale także zmniejsza atrakcyjność dla inwestorów terenów należących do Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, położonych na terenie gminy Prudnik.

Brak uwzględnienia w strategii potencjału lokalnego w postaci źródeł wody mineralnej o wysokich walorach smakowych w Trzebini wydaje się poważnym mankamentem strategii rozwoju, która pomija istotny potencjał endogeniczny gminy Prudnik. Badania prowadzone w pierwszej dekadzie XXI wieku pokazały spełnienie wszelkich norm mogących klasyfikować te wody jako złoża mineralne.

4. Podsumowanie

Przykład gminy Prudnik wskazuje, że lokalne dokumenty planistyczne, w tym strategia rozwoju lokalnego, w niewielkim stopniu odzwierciedlają rzeczywiste potrzeby i możliwości rozwoju lokalnego tego obszaru. Strategie tworzone są często tylko i wyłącznie celem pozyskania środków zewnętrznych i nie zawsze, jak się okazuje, wspierają one rozwój lokalny. Dokumenty planistyczne, takie jak strategie rozwoju, mają charakter fakultatywny, jednak to na podstawie dokumentów obligatoryjnych, jak: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plan przestrzennego zagospodarowania czy budżety lokalne, jest w rzeczywistości realizowany rozwój lokalny. Często obserwuje się brak spójności budżetu gminy z planowanymi zadaniami ujętymi w strategii.

W analizowanej gminie Prudnik nie wykorzystano m.in. istotnego aspektu położenia geograficznego, usytuowania gminy na pograniczu polsko-czeskim. Konsekwencją tego jest niepełne wykorzystanie środków z UE na rozwój obszarów transgranicznych. Środki te rozwinęłyby infrastrukturę komunikacyjną i poprawiłyby konkurencyjność regionu. Biorąc powyższe pod uwagę, należy w kolejnej modyfikacji strategii gminy Prudnik wprowadzić zadanie budowy powiązań komunikacyjnych w ramach struktur europejskich TNT, z jednoczesnym uwzględnieniem tego zadania w strategii województwa opolskiego. Realizacja tego zadania ożywi działanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie Prudnika, a tym samym zwiększy atrakcyjność gospodarczą gminy i poprawi dostępność do jej walorów turystycznych.

Na podstawie przeprowadzonej analizy trafna wydaje się też sugestia utworzenia klastra „prozdrowotnego” na terenie sąsiadujących ze sobą gmin: Prudnik (pl), Głubczyce (pl), Głuchołazy (pl), Jeseník (cz). Klaster powinien przejąć kosztowne zadania, takie jak: badania, ekspertyzy oraz zezwolenia dla rozwoju wodolecznictwa, a tym samym stworzyć podwaliny pod przyszłe inwestycje na terenach klastra. Oczekiwanym efektem tych działań będzie wykreowanie tych terenów jako uzdrowiskowe. W ten sposób tereny gminy Prudnik w połączeniu z kapitałem turystycznym gminy Głuchołazy i leczniczym Jeseníków dadzą lokalny impuls rozwojowy.

Kolejnym istotnym kierunkiem zmian, sprzyjającym rozwojowi lokalnemu, powinny być inwestycje w infrastrukturę towarzyszącą rozwojowi turystyki i mieszkalnictwa, przygotowywanie terenów pod budownictwo i inwestycje, aktywizowanie strefy ekonomicznej.

W świetle powyższych uwag strategia rozwoju gminy na lata 2010-2020 wydaje się być słabo monitorowana oraz niekorygowana i zdezaktualizowana. Ponadto podstawowe cele założone w strategii nie zostały w pełni osiągnięte. Prudnik i okoliczne sołectwa posiadają wprawdzie plany zagospodarowania przestrzennego, jednak plany te nie wskazują terenów przeznaczonych pod zabudowę jednorodzinną (proponowane są tylko tereny prywatne), brakuje też terenów pod duże inwestycje przemysłowe.

Jedną z metod aktywizacji rozwoju gminy Prudnik mogłoby być przejście przez samorząd gminy roli swoistego dewelopera lokalnego biznesu, który przejmie na siebie zadania organizacyjne i koszty wykreowania nowych inicjatyw gospodarczych. Na obecnym etapie rozwoju rynku walka o lokowanie w gminie kapitału determinuje takie postępowanie gminy.

Literatura

- Castells M., 2003, *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań, s. 140-144.
- Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z., 2007, *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa, s. 78-79.
- Gaczek W.M., Komorowski J.W., 2005, *Kapitał ludzki i społeczny regionu jako element rozwoju gospodarki opartej na wiedzy*, [w:] Gaczek M. (red.), *Innowacje w rozwoju regionalnym*, Zeszyt Naukowy nr 57, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, s. 51.
- Gorzelał G., 2007, *Polska regionalna i lokalna w świetle badań EUROREG-u*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Izdebski H., 2006, *Introduction to Public Administration and Administrative Law*, Liber, Warszawa.
- Klasik A.J., Kuźnik F., 2014, *Miasta-metropolie-regiony. Nowe orientacje rozwojowe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Kłoczowski J., 1995, *Demokracja lokalna*, [w:] Miszczuk A. (red.), *Demokracja lokalna w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin, s. 9.
- Korenik S., 2010, *Współczesne koncepcje przestrzennego rozwoju gospodarki i społeczeństwa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Korenik S., 2013, *Rozwój lokalny w świetle globalnych trendów ze szczególnym uwzględnieniem kryzysu*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 284, Wrocław.
- Kudęłko J., 2014, *Uwarunkowania rozwoju regionalnego w świetle założeń europejskiej polityki spójności na lata 2014-2020*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
- Parysek J.J., 2001, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, s. 49.
- Roczny Raport BIS, 2009, NBP, *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*, Warszawa.
- Raczyk A., Bożbłasz S., Leśniak-Johann M., 2012, *Relacje współpracy i konkurencji na pograniczu polsko-niemieckim*, Wydawnictwo Gaskor Sp. z o.o., Wrocław, s. 250-252.
- Rynio D., 2013, *Kształtowanie nowej polityki regionalnej polski w warunkach globalizacji i integracji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Strategia Rozwoju Gminy Prudnik na lata 2010-2020, BIP Prudnik 2016.
- Szul R., 1991, *Przestrzeń. Gospodarka. Państwo*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- www.cytaty.info/autor/jozefignacykraszewski.htm (20.07.2016).
- Załącznik nr 1 do uchwały nr LIII/848/2010 Rady Miejskiej w Prudniku z dnia 31 marca 2010 r. Strategia Rozwoju Gminy Prudnik na lata 2010-2020.